

Узагальнений коментар був наступним: «Як доглядати за власною дитиною сьогодні, ми знаємо, але як допомогти у розвитку – не завжди.»

Висновки. Результати аналізу наукових досліджень та анкетування батьків показали наявну суперечність між високим рівнем вимог до сімей, у яких виховуються діти з інвалідністю, та недостатньою обізнаністю батьків щодо можливостей їхнього впливу на розвиток особистості дитини.

Отже, питання підвищення рівня батьківської компетентності потребує **подальшої науково-методичної розробки** з метою підвищення результативності корекційної роботи з дітьми з особливими потребами.

Список використаної літератури

1. Соціально-педагогічна робота з батьками, що виховують дітей з особливими потребами: навчально-методичний посібник / Сост. Н.В. Заверико, Т.Г. Соловйова. – Запоріжжя: ПП "Тандем", 2008. – 53 с.

2. Александрова Т.М., Кондратець Д.Г. Батьківська компетентність. – К.: Спеціалізована школа № 200, 2009. — 47 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК САМОПІЗНАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ **УДК 159.944**

Лариса Олександрівна Подкоритова,
*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет*

Актуальність дослідження. У науковій літературі багато праць, присвячених самопізнанню особистості. Термін «самопізнання» є часто вживаним у контексті психологічних публікацій, присвячених проблемам професійного та особистісного розвитку. В цілому науковці зауважують важливість самопізнання для розвитку людини і взаємозв'язок цих феноменів. Але при всій очевидності такого положення праць, які б досліджували взаємозв'язок самопізнання і розвитку особистості досить мало.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Самопізнання як важливу умову професійної ідентичності, особистісного і професійного розвитку, професійного становлення і самовдосконалення досліджують багато науковців: С. Гладкий, Н. Дідик, К. Захарчук, Ю. Єрмак, Р. Кочюнас, О. Мешко, Л. Молотай, В. Приходько, Е. Сивохоп, С. Табінська, Н. Троценко, Н. Чепелева, Т. Черкашина, І. Шевченко Т. Яценко та ін. Особливо поширеними є дослідження взаємозв'язку самопізнання і професійного розвитку у фахівців соціономічної сфери, для яких, за висловлюванням,

Р. Кочюнаса, Н. Чепелевої та ін., провідним робочим інструментом є їх власна особистість.

Мета наукової публікації: представити теоретичний аналіз проблеми взаємозв'язку самопізнання та професійного розвитку фахівців соціономічної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначалось вище, особливо значущим взаємозв'язок самопізнання і професійного розвитку визначають у фахівців соціономічної сфери. Дослідники зауважують, що фахівець, який працює з людьми, має добре знати себе, сильні і слабкі сторони своєї особистості, мотиви своєї професійної діяльності тощо. Це великою мірою визначає успішність професійної діяльності та забезпечує від професійного вигорання.

Самопізнання має бути передумовою для здійснення професійного вибору випускником школи (професії, ВНЗ, міста навчання), базуватися на дослідженні абітурієнтом своїх актуальних здібностей, розумових, фізичних та інших можливостей, особливостей своєї емоційної і вольової сфер. На жаль, практика показує, що подібне самопізнання рідкісне. У процесі подальшого професійного розвитку, під час навчання брак такого самопізнання є одним з факторів, що призводить до різноманітних студентських криз, невдоволення життям в цілому, руйнації життєтворчого проекту тощо [2]. Для фахівця соціономічної сфери це є особливо небезпечним, оскільки його психологічне неблагополуччя негативно відображається на клієнтах: вони теж переживають невдоволення своїм педагогом, психологом, соціальним працівником, навіть за умови досить якісного виконання ним своїх професійних функцій.

У дослідженнях з акмеології (В. Гладкова, А. Деркач, Є. Єрмак, В. Зазикін, Н. Кузьміна та ін.), педагогіки та педагогічної психології (Ю. Єрмак, О. Мешко, Н. Рукавишникова, Н. Чепелева, Т. Черкашина, І. Шевченко та ін.) виявлено, що *самопізнання фахівців соціономічної сфери тісно пов'язано з їх професіоналізацією*: з одного боку, самопізнання виступає основою для професійного розвитку, а з іншого – і саме набуває професійного спрямування [1; 3].

Складності самопізнання можуть призвести до проблем з формуванням особистісної і професійної ідентичності, професійної спрямованості і професійного розвитку в цілому. Самопізнання може також призвести до переосмислення професійного вибору і подальшої професійної переорієнтації [1].

Для фахівців соціономічної сфери самопізнання у контексті професійного розвитку набуває особливого значення, оскільки визначає не лише професійний розвиток, а й напрям професійної спеціалізації, у

якій фахівець буде особливо успішним. Наприклад, психолог, у результаті самопізнання визначає: психотерапевтичну концепцію, яка найбільше відповідає його психологічним особливостям і світобаченню (психоаналіз, терапія, центрована на особистості, когнітивно-поведінкова терапія тощо); «улюблені» інструменти впливу; клієнтів, з якими він є найбільш ефективним і може їм найкраще допомогти (діти, підлітки, сім'ї, молоді жінки, залежні особи тощо). Таке самопізнання сприяє не лише більшій ефективності діяльності фахівця, але й убезпечує його від швидкого емоційного вигорання. Водночас, це самопізнання неможливе поза професійною діяльністю і професійним розвитком.

Висновки. Самопізнання постає у тісному взаємозв'язку з професійним розвитком фахівця соціономічної сфери: 1) воно виступає важливою умовою професійного розвитку, визначає його напрямки, форми, методи тощо; 2) професійний розвиток стає джерелом і сферою самопізнання, надаючи фахівцеві матеріал для дослідження себе і відповідного подальшого вдосконалення і розвитку. Таким чином, самопізнання і професійний розвиток постають у неперервному взаємозв'язку, який є основою професійного успіху фахівця.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у здійсненні емпіричних досліджень взаємозв'язку між самопізнанням і професійним розвитком фахівців соціономічної сфери, зокрема, виявлення особливостей цього зв'язку у майбутніх і чинних фахівців.

Список використаної літератури

1. Гаранина Ж. Г. Личностно-профессиональное саморазвитие специалистов социономической сферы в процессе получения дополнительного профессионального образования [Електронний ресурс] / Ж. Г. Гаранина // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 3. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/103-6141>
2. Особистісні кризи студентського віку : зб. наук. ст. / за ред. Т. М. Титаренкою. – Луцьк : Вежа, 2001. – 110 с.
3. Черкашина Т. В. Самопізнання як фактор професійного зросту викладача вищої школи [Електронний ресурс] / Т. В. Черкашина // Педагогіка та психологія. – 2012. – Вип. 41. – С. 85–92. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpkhnpu_ped_2012_41_12.pdf (znpkhnpu_ped_2012_41_12.pdf).